

MRF 2022.248

Vestre Landsrets dom af 28. marts 2022, 13. afd., sag S-2226-20
(Peter Buhl, Ida Skouvig og Carsten Busk)

Anklagemyndigheden mod T (adv. Anders Stoltenberg)

Overtrædelse af harmonireglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen i planperioden 2012/2013 var undergivet 5-årig strafferetlig forældelse, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10, hvorfor tiltalte blev frifundet for overtrædelse, da det ikke var bevist, at landmand havde udbragt gødning efter 2. marts 2013.

T var tiltalt for overtrædelse af harmonikravene i § 31, stk. 1, i den dagældende husdyrgødningsbekendtgørelse, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, og husdyrgødningsbekendtgørelsens § 41, stk. 1, nr. 1, ved i planperioden 2012/2013 at have udbragt en husdyrgødningsmængde på mere end 1,4 dyreenheder (DE) pr. hektar. T blev sigtet for forholdet den 22. marts 2018. Byretten fandt på grundlag af bevisførelsen, at T var skyldig i den rejste tiltale, og idømte T en bøde på 7.000 kr. T indbragte sagen for Vestre Landsret, hvor T gjorde gældende, at sagen var strafferetligt forældet. På grundlag af drøftelser mellem Landbrugsstyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Rigsadvokaten blev sagen udvalgt som prøvesag, idet andre sager om overtrædelse af harmonireglerne blev sat i bero på udfaldet af retssagen mod T. Landsretten udtalte indledningsvist, at forældelsesfristen var 2 år, medmindre den 5-årige forældelsesfrist i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10, fandt anvendelse. Husdyrgødningsbekendtgørelsen var udstedt i

medfør af miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, og § 19, stk. 5, men da alene miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, er omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10, foretog landsretten en nærmere vurdering af hjemmelsgrundlaget for bekendtgørelsens harmoniregler. På grundlag af en gennemgang af lovforarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, og § 19, stk. 5, fandt landsretten, at harmonireglerne i den daværende husdyrgødningsbekendtgørelsen var udstedt med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5. Overtrædelse af harmonireglerne var derfor undergivet 5-årig forældelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10. Landsretten udtalte herefter, at den 5-årige forældelsesfrist blev afbrudt den 22. marts 2018, da der blev rejst sigtelse mod T, og at forældelsesfristen skulle regnes fra det sidste tidspunkt for udbringning af husdyrgødning i planperioden. Efter sagens bevisførelse fandt landsretten det ikke bevist, at der var bragt gødning ud efter den 22. marts 2013. Forholdet var dermed forældet, hvorfor T blev frifundet.

Kommentar: Dommen præciserer grundlaget for beregning af forældelse ved overtrædelse af de såkaldte harmonikrav i den tidligere husdyrgødningsbekendtgørelse, hvormed anklagemyndigheden fik medhold på dette punkt. Når der alligevel skete frifindelse, var det, fordi anklagemyndigheden ikke havde løftet bevisbyrden for, at udbringning af gødning var sket fem år, før der blev rejst sigtelse. Den omstændighed, at forholdet først blev konstateret ved tilsynsmyndighedens kontrol af gødningsregnskab i juni 2015 som anført i anlageskriftet, betød ikke, at forældelsen kunne regnes fra tidspunktet for kontrollen, hvilket må anses i overensstemmelse med fast strafferetlig praksis. Det er i øvrigt det samme princip, der skal anvendes ved fastsættelse af, hvilket år der danner grundlag for beregning af tilbagebetalingskrav efter EU-reglerne om krydsoverensstemmelse, jf. EU-Domstolens dom i sag C-239/17, Fløjstrupgård I/S, hvor det blev fastslået, at det er overtrædelsesåret, og ikke det år, hvor overtrædelsen konstateres, der er grundlaget, hvormed EU-Domstolen underkendte både Kommissionen og det daværende Fødevareministeriums klagecenter. I straffesager er det imidlertid ikke nok, at overtrædelsen skete i planperioden, men anklagemyndigheden må konkret løfte bevisbyrden for, at overtrædelsen skete inden fem år før sigtelsen.

DOM

afsagt den 7. oktober 2020

Rettens nr. K02-6426/2018
Politiets nr. 3300-88990-00032-16

Anklagemyndigheden
mod

T

Anklageskrift er modtaget den 24. august 2018.

T er tiltalt for overtrædelse af

miljøbeskyttelseslovens § 110, stk.3, jf. bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 - om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. - med senere ændringer - § 41, stk. 1, nr. 1, jf. § 31, stk. 1,
ved som ejer af landbrugsbedriften under CVR nr. [REDACTED] beliggende [REDACTED] som har et harmoniareal på 195,26 hektar, i planperioden 2012/2013, at have udbragt en husdyrgødningsmængde på mere end 1,4 dyreenheder (DE) pr. hektar, idet der ved NaturErhvervstyrelsens administrative kontrol af landbrugsbedriftens gødningsregnskab den 22.juni 2015 blev konstateret, at der var forbrugt husdyrgødning fra 303,20 DE, svarende til 1,55 DE pr. hektar, hvilket forudsætter et udbringningsareal på 216,57 hektar, hvorfor harmonikravet i planperioden 2012/2013 ikke var opfyldt, idet der i alt manglede 21,31 hektar, hvorpå der måtte udbringes husdyrgødning.

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om en bødestraf på 19.000 kr.

Tiltalte har nægtet sig skyldig.

Sagens oplysninger

Der er afgivet forklaring at tiltalte og vidnet A

Der har været fremlagt tiltaltes gødningsregnskab for planperioden 2012/2013, tiltaltes markplan for høståret 2013, samt luftfotografier fra området med den omtvistede markstak [REDACTED] fra 2012 og 2013. Tønder kommune har oplyst, at ortofoto altid optages i april/maj måned.

Rettens begrundelse og afgørelse

Ud fra tiltaltes forklaring om, hvornår der henholdsvis er sået og høstet havre i 2012, hvornår der er sået vinterhvede i 2012, og hvornår vinterhveden er høstet i 2013, sammenholdt med de fremlagte luftfotografier af markstakken for foråret 2012 og fra området hvor den tidligere var placeret i foråret 2013, finder retten, at disse forhold ikke underbygger tiltaltes forklaring om, at der skulle være sket en indberetningsfejl for planperioden 2012/2013. Tværtimod understøtter forklaringen og luftfotografierne, at markstakken er udbragt i planperioden 2012/2013 på et tidspunkt fra august 2012 til medio september 2012 efter havren var høstet, og inden der blev sået vinterhvede. Tiltalte findes herefter og på baggrund af oplysningerne i sit gødningsregnskab skyldig i den rejste tiltale.

Straffen fastsættes til en bøde på 7.000 kr., jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, jf. bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 - om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. - med senere ændringer - § 41, stk. 1, nr. 1, jf. § 31, stk. 1.

Retten har ved bødefastsættelsen taget højde for, at sagsbehandlingstiden har været urimelig lang, uden at dette i væsentlighed kan bebrejdes tiltalte.

Statskassen skal af sammen grund betale sagens omkostninger, dog ikke til tiltaltes valgte forsvarer, med mindre retten efter anmodning bestemmer andet, jf. retsplejelovens § 1007, stk. 2

Thi kendes for ret:

T skal betale en bøde på 7.000 kr.

Forvandlingsstraffen for bøden er fængsel i 10 dage.

Statskassen skal betale sagens omkostninger.

dommer

/jan

DOM

afsagt den 28. marts 2022 af Vestre Landsrets 13. afdeling (dommerne Peter Buhl, Ida Skouvig og Carsten Busk) i ankesag

V.L. S-2226-20

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Anders Stoltenberg, København)

Retten i Sønderborg har den 7. oktober 2020 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. K02-6426/2018).

Påstande

Tiltalte, T, har påstået frifindelse, idet det gøres gældende, at sagen er forældet. Subsidiært påstås formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Anklagemyndigheden har for landsretten berigtiget tiltalen, således at der tillige henvises til de nugældende bestemmelser i bekendtgørelse nr. 1551 af 2. juli 2021 om anvendelse af gødning § 24, stk. 1, nr. 5, jf. § 15, stk.1, og § 16, stk. 1.

Supplerende oplysninger

Tiltaltes forsvarer indgav den 13. november 2020 et processkrift, hvori det blev gjort gældende, at forholdet er forældet. Anklagemyndigheden anmodede på den baggrund Landbrugsstyrelsen om en udtalelse.

Efter drøftelser mellem Landbrugsstyrelsen og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri rettede ministeriet henvendelse til Rigsadvokaten. Statsadvokaten i Viborg anmodede herefter om, at sagen blev berammet, og samtidig blev andre sager om overtrædelse af harmonireglerne sat i bero på udfaldet af sagen.

Forsvareren anmodede om aktindsigt. I den forbindelse er fremkommet et notat af 2. marts 2021 fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. På baggrund af en gennemgang af forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, jf. herved lovforslag nr. 55 fra 1998 som vedtaget ved nr. lov nr. 478 af 1. juli 1998, og forarbejderne til § 19, stk. 5, jf. herved lovforslag nr. 74 fra 1991 som vedtaget ved lov nr. 358 af 6. juni 1991, anføres i notatet følgende:

” 4. Konklusion

Idet harmonireglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen har hjemmel i § 7, stk. 1, nr. 11 i miljøbeskyttelsesloven er overtrædelser af harmonireglerne ikke omfattet af den særlige 5-årige forældelse i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3.

Forældelsen reguleres derfor efter de almindelige regler i straffeloven.

Efter disse forældes en overtrædelse efter 2 år, når straffen maksimalt er 1 års fængsel. Den 5-årige forældelse i straffeloven gælder kun, hvis den maksimale straf er op til 4 år, jf. straffelovens § 93, hvorfor der for overtrædelse af harmonireglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen gælder en 2 årig forældelse, som beregnes fra overtrædelsen fandt sted – dvs. tidspunktet for den sidste gødskning i planperioden. Dette følger af straffelovens § 94.”

Der er endvidere fremkommet et udateret dokument fra Landbrugsstyrelsen med overskriften ”Udkast, Svar på Departementets bestilling af 2. marts 2021”, hvori det blandt andet anføres, at det bør overvejes, om miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, fortsat kan have betydning.

Forklaringer

Tiltalte har afgivet supplerende forklaring. Der er endvidere afgivet forklaring af B, Landbrugsstyrelsen.

Tiltalte har forklaret, at det godt kan passe, at markstakken med dybstrøelse blev udbragt i september 2012, sådan som byretten har lagt til grund. Han brugte på det tidspunkt både handelsgødning og husdyrgødning. Husdyrgødningen var fra hans egen svineproduktion. Han afhændede også en del af sin husdyrgødning.

Det er hans landbrugskonsulent, der har lavet den gødningsplan, som delvist er fremlagt i sagen. Det fremgår af gødningsplanen, at den er udarbejdet den 9. januar 2013, og det er landbrugskonsulenten, der på dette tidspunkt har påført datoen ”03-04-13” og ”Sogyllle” ved de enkelte marker. Der er således ikke tale om datoen for den faktiske udbringning.

Man må tidligst køre gylle ud fra den 1. februar. Det faktiske tidspunkt for gødningen afhænger af vejrforholdene. Der må således fx ikke bringes gødning ud i frostvejr, og det kan også regne for meget. Konsulenten kan af gode grunde ikke flere måneder, inden gødningen finder sted, have oplysninger om den præcise dato for, hvornår gødningen køres ud. Datoen i gødningsplanen er derfor blot et estimat, og gødningen kan således sagtens være udkørt før dette tidspunkt, når bare forholdene var til det. Han kan ikke i dag huske, hvornår gødningen blev kørt ud i 2013, men han kører ud, så snart det er muligt. Tidspunktet for udkørsel af gylle afhænger ikke af afgrødens karakter, men jo før gyllen køres ud, desto bedre er det. Han ved ikke, hvorfor landbrugskonsulenten har valgt netop datoen den 3. april 2013, men han tror, at der bare er tale om en dato, som computeren har valgt.

Han kører selv gyllen ud på markerne. Han havde i 2013 195 hektar jord. Tidsforbruget til udkørsel afhænger af vejret. Hvis det er godt vejr, kan man være færdig på 1½ måned, men ved perioder med regn og frost kan det tage 2-3 måneder. Når han er i gang med at køre gylle ud, kører han, så længe vejret tillader det, fordi det tager lang tid at gøre udstyret klart.

Gødningsplanen har til formål at vise, hvor meget gødning og hvilken slags de enkelte marker skal bruge, ikke hvornår det skal køres ud.

Sukkerroer og vårbyg er vårafgrøder. Gødning, der udbringes i foråret, skal nedfældes ved, at der samtidig harves. Man gødsker altid før såning, når der er tale om vårafgrøder.

B har forklaret, at hun arbejder i Landbrugsstyrelsen, hvor hun bl.a. kontrollerer gødningsregnskaber. Hun har ikke kontrolleret det gødningsregnskab, som sagen vedrører.

En kontrol foretages på baggrund af oplysningerne i landmandens gødningsregnskab, som skal indleveres i marts året efter planperiodens udløb. Oplysningerne i regnskabet sammenholdes desuden med de oplysninger, som styrelsen har om salg af handelsgødning til landmanden fra fx DLG, og med oplysninger fra andre landmænds gødningsregnskaber om køb og salg af husdyrgødning. Hvis styrelsen mangler oplysninger, skriver de til landmanden, som - evt. med bistand fra sin konsulent - kan sende yderligere oplysninger. Derefter træffes afgørelsen.

Skemaet på side 31 i ekstrakten er den beregning, som styrelsen har lavet på baggrund af tiltaltes egne oplysninger og de oplysninger, som andre har indberettet. Samlet fører det til, at der mangler 21,31 hektar til den mængde gødning, der er lagerført.

Gødningsplanen på side 53 i ekstrakten indgår ikke i styrelsens sag. Hun ved ikke, om datoen den 3. april 2013 betyder, at gyllen er udbragt på denne dato. Nogle landmænd går nok strikt frem efter planene, mens andre udbringer gødning afhængigt af vejret. Hun ved ikke, om der gives gødning før eller efter såning. Styrelsen får ikke præcise oplysninger om, hvornår der gødes.

Procedure

Anklagemyndigheden har til støtte for sin påstand navnlig anført, at forældelsesfristen regnes fra det sidste tidspunkt for udbringning af husdyrgødning i planperioden. Oplysningerne i gødningsplanen må forstås således, at der i hvert fald er kørt gylle ud den 3. april 2013, og det er desuden usandsynligt, at arbejdet skulle være færdiggjort inden. Da forældelsen er afbrudt ved sigtelsen den 22. marts 2018, er forholdet derfor ikke forældet, hvis forældelsesfristen er 5 år.

Til støtte for, at forældelsesfristen er 5 år, er navnlig anført, at husdyrgødningsbekendtgørelsen må anses for udstedt i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, idet bestemmelsen efter sin ordlyd giver hjemmel for udstedelse af reglerne i bekendtgørelsen, lige-

som bestemmelsen både før og efter vedtagelsen af miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, har været angivet som hjemmel i bekendtgørelsen. Forældelsesfristen for strafansvar er 5 år for overtrædelse af regler, der er udstedt i henhold til lovens § 19, stk. 5, jf. herved miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10. Både administrativt og ved domstolene er det hidtil lagt til grund, at forældelsesfristen er 5 år.

Tiltalte har til støtte for sin påstand om frifindelse navnlig anført, at datoen den 3. april 2013 i gødningsplanen ikke er udtryk for den faktiske udkørsel af gylle, men er udtryk for et estimeret tidspunkt. Det kan ikke på nuværende tidspunkt – ca. 10 år senere – med den fornødne sikkerhed fastslås, at der er kørt gylle ud mindre end 5 år før afbrydelsen af forældelsen den 22. marts 2018. Uanset om forældelsesfristen er 2 eller 5 år, er der derfor indtrådt forældelse.

Det må desuden antages, at forældelsesfristen alene er 2 år, idet hjemlen for udstedelse af den dagældende husdyrgødningsbekendtgørelse var miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, som ifølge forarbejderne blev indsat i loven specifikt for at give hjemmel til harmonireglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. § 19 omfatter ifølge forarbejderne ikke sædvanlige gødningsstoffer, og § 19, stk. 5, kan derfor ikke anses for hjemmel til bekendtgørelsen. Da bekendtgørelsen alene giver hjemmel til bødestraf, følger det af straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, at forældelsesfristen er 2 år.

Landsrettens begrundelse og resultat

Forældelsesfristen

Forældelsesfristen er 2 år, medmindre den 5-årige forældelsesfrist i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10, finder anvendelse. Efter bestemmelsen er forældelsesfristen 5 år for bl.a. overtrædelse af regler, der er udstedt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5. Formålet med reglen er især at sikre tid til den fornødne myndighedsbehandling, jf. Folketidende 1983/84, 2. samling, tillæg B, spalte 517.

Tiltalen vedrører overtrædelse af harmonireglerne om afstemte husdyrgødningsmængder pr. hektar, jf. § 31, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 (husdyrgødningsbekendtgørelsen). Bekendtgørelsen angiver at være udstedt i medfør af bl.a. miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 11, og § 19, stk. 5.

Ifølge den dagældende § 7, stk. 1, nr. 11, kunne der fastsættes regler om anvendelse af husdyrgødning og anden organisk gødning i jordbruget med henblik på at beskytte vandløb, søer og havet samt grundvandet mod forurening, mens der ifølge § 19, stk. 5, kunne fastsættes regler for at sikre, at jord og grundvand ikke forurenes eller udsættes for fare for forurening med stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund.

Miljøbeskyttelseslovens § 19 fik i det væsentlige sin nuværende ordlyd ved lov nr. 358 af 6. juni 1991. Af bemærkningerne til loven, jf. lovforslag nr. 74 fra 1991, fremgår bl.a., at bestemmelserne i §§ 19-20 svarede til de hidtidige regler ”i miljøbeskyttelseslovens § 11 og regler fastsat i medfør heraf i bekendtgørelse om husdyrgødning og ensilage”, dog således at jorden også blev omfattet af beskyttelsen. Den første husdyrgødningsbekendtgørelse, der blev udstedt efter lovens ikrafttræden, jf. bekendtgørelse nr. 11 af 3. januar 1992, angav at være udstedt i medfør af bl.a. miljøbeskyttelseslovens § 7 og § 19, stk. 5. Bekendtgørelsen indeholdt bl.a. bestemmelser om afstemte husdyrgødningsmængder pr. hektar.

§ 7, stk. 1, nr. 11, blev indsat ved lov nr. 478 af 1. juli 1998. Af forarbejderne til loven, jf. lovforslag nr. 55 fra 1998, fremgår, at baggrunden for indførelsen af § 7, stk. 1, nr. 11, var et ønske om at præcisere hjemmelsbestemmelsen som følge af behovet for en justering af reglerne i lyset af nitratdirektivets implementering. Af de specielle bemærkninger fremgår bl.a., at ”De gældende bestemmelser i miljøbeskyttelseslovens §§ 7, 16 og 19, stk. 5, udgør det hjemmelsmæssige grundlag for de gældende harmonikrav i husdyrgødningsbekendtgørelsen”.

Hjemlen for udstedelsen blev i de efterfølgende husdyrgødningsbekendtgørelser, senest bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006, fortsat angivet som bl.a. § 7 og § 19, stk. 5, idet henvisningen til § 7 først i bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 blev ændret til § 7, stk. 1, nr. 11.

Landsretten finder, at miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, giver hjemmel til fastsættelse af harmoniregler, således som det er sket i husdyrgødningsbekendtgørelsen, og det kan lægges til grund, at der siden 1992 er udstedt sådanne regler i medfør af § 19, stk. 5. Det forhold, at bekendtgørelsen fra 2012 tillige er udstedt i medfør af § 7, stk. 1, nr. 11, findes derfor ikke at indebære, at harmonireglerne herefter ikke fortsat (også) er udstedt i medfør

af § 19, stk. 5. Det følger herefter af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 10, at overtrædelse af harmonireglerne er undergivet 5-årig forældelse.

Skyldsspørgsmålet

Forældelsesfristen skal regnes fra det sidste tidspunkt for udbringning af husdyrgødning i planperioden. Forældelsesfristen blev afbrudt den 22. marts 2018, da tiltalte blev sigtet af politiet. Forholdet er derfor forældet, hvis den sidste udbringning af husgødning fandt sted den 22. marts 2013 eller tidligere.

På baggrund af forklaringen fra tiltalte sammenholdt med, at gødningsplanen er dateret den 9. januar 2013, må det antages, at datoen den 3. april 2013 i gødningsplanen alene er udtryk for et estimeret udbringningstidspunkt og ikke for det faktiske udbringningstidspunkt. Herefter er der sammenholdt med forklaringen fra tiltalte ikke det fornødne grundlag for at anse det for bevist, at der er bragt gødning ud efter den 22. marts 2013. Forholdet er som følge heraf forældet, og tiltalte frifindes derfor.

Thi kendes for ret:

Tiltalte, T frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge retter.

Peter Buhl

Ida Skouvig

Carsten Busk

(kst.)

Gitte Kristensen
sektionsleder

